

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm VI. In præsentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

vi, nec metu, nec oppressione, nec pecuniæ interuentu, nec alia simoniaca pactione peractam fuisse, haud dubiè coram alio, quam Superiore. Porro si ostensum fuerit, per vim, aut metum iniustum renuntiationem factam esse, seu in manibus Superioris, seu alterius cuiusque, succurrendum est metum passo, iuxta c. 2. de ijs qui vi, & c. Sin autem renuntiatio simoniaca fuit, omni iure irrita censeri debet, iuxta c. cum non pridem, & c. vlt. de pactis. Quamuis simoniacè renuntians in criminis pœnam beneficio priuari possit per Superioris sententiam, uti Gl. hic notauit, ver. pecuniæ, Gregor. Tholos. de re beneficiaria, cap. 3. 1. in fine. Videri potest Garcias de beneficijs p. 11. c. 3. n. 145.

CAPITVLVM VI.

In præsentia.

PARAPHRASIS.

Titius Caio possessori Abbatiae litem intentaui, dicens eam ad se pertinere. Causa delata fuit ad Sedem Apostolicam: Pontifex eam commisit Episcopo Dulmensi, & quibusdam alijs, Illi pro possessore contra actorem Titium iudicauerunt. Sed is contendeat sententiam esse nullam; quia lata sit contra liquidam probationem iuris sibi competentis; cum tamen possessor parum vel nihil probauerit. Ad hoc respondet Clemens III. scribens ipsi Caio possessori Abbatiae, quod Iudex interdum non attendat ad vnam vel alteram probationis speciem; sed ex confessionibus partium, testium depositionibus, alijsque publicis allegationibus formet animi sui iudicium, atque ita sententiam pronuntiet: tantamque esse iudicialis sententiae auctoritatem, ut semper pro eius iustitia praesumi debeat, donec contrarium legitime probetur. Quamobrem tametsi Caius possessor coram Iudicibus delegatis nihil omnino probasset, tamen standum esset sententiae Iudicum, nisi Adversarius ostenderet, eam rescindendam

esse. Verumtamen, cum etiam constet ex quibusdam Episcoporum literis, eiuque propria confessione, quod iuri, si quod ei ad Abbatiam competeret, sponte renuntiaret, ideo Pontifex ei super eadem Abbatia silentium imponit.

SUMMARIVM.

1. Iudex non tenetur sententiam ferre secundum quamcunque probationis speciem, attendere autem debet ad omnia ea, quae in iudicium producuntur, ad allegationes, probationes, confessiones partium, & c.
2. Praesumptio est pro iudicis sententiam esse iustam, & legitime latam.
3. Non tamen hac praesumptio est semper iuris & de iure, ita ut probatio in contrarium non admittatur.

NOTANDVM I. Iudex non tenetur sententiam ferre secundum quamcunque probationis speciem, quia quid iurum cuique probationi insit, prudentis Iudicis arbitrio committitur, l. 3. §. Eiusdem quoque, ff. de testibus. Sed Iudex ad omnia attendere debet, quae in iudicium produuntur, ad allegationes, probationes, confessiones partium, testium qualitates, ac depositiones, denique quid iuri aut receptae consuetudini conueniat, ut id in medium producat; atque ex his denique sententiam format, quae iusta ipsi videtur.

NOTANDVM II. Praesumptio est pro Iudicis sententia, eam iustam, seu legitime latam esse. Ita etiam habetur in c. bonae, 21. de elect. c. sicut, 16. in fine, de testibus; Et in reg. 207. ff. dicitur, quod res iudicata pro veritate accipitur. Ratio fami debet partium ex auctoritate Iudicis, publicum officium gerentis, uti colligitur ex cit. c. sicut: partim ex partium quodam consensu, quae per litis contestationem sententiae Iudicis se submittere censentur. Quare idem etiam dicendum de sententia arbitri, praesumptionem esse pro iustitia eius, donec contrarium appareat, sicuti hic notat Anton. de Butrio, addit. Ioann. Andr. lit. a.

Sed limitari debet primò: Nisi dubitetur de iurisdictione ac potestate Iudicis: Quod intellige de eo, qui inferiorem ac limitatam iurisdictionem habet; sicuti & de eo, qui delegatam, iuxta c. cum in iure, 3 1 de offie. delegati ubi dicitur, quòd non credatur aliquis esse delegatus, nisi delegationem suam ostendat. Quia simili ratione docet Bartolus in l. si fortè, ff. de castrensi peculio. Quòd non credatur simplici ac non probatae assertioni Prælati, quòd donatione faciat propter præcedentia merita: aut si asserat, se res ecclesiæ alienare præcedente tractatu cum Capitulo; quia sic qualitates ad substantiale fundamentum actus pertinent, quod imprimis adstrui seu probari debent, si partes litigantes, cum præsentibus sint, veruntamen non contradicant, sed tacite in Iudicem consentiant, valebunt acta eius; dummodò talis causa sit, ut partes Iudicis iurisdictionem prorogare seu extendere possint, ut docet Felinus in c. ecclesia, n. 21. de Constitut. Menoch. de arbit. Iudicium qq. q. 76. n. 11.

Limitatur secundò: Nisi à sententiâ appellatum sit; præsertim postquam appellatio recepta fuit: tum cessat præsumptio pro lata sententiâ; cum de eius iustitia cognoscendum sit, uti hic docet Innocentius n. 1. Ioann. de Anania, n. 25. in fine, Guilielm. Durandus in speculo iuris, lib. 2. p. 34 de sententiâ, §. 6. n. 11.

Limitatur tertio: Nisi contrarium ostendatur, quòd videl. Iudex iniquam sententiam tulerit, seu contra acta & adducta in iudicio, siue contra leges publicas, ac receptas. Ita hic, & in c. quoniam, 11. de probat.

Sed QUÆRITUR hoc loco, utrum præsumptio pro iustitia late à Iudice sententiæ, sit iuris ac de iure, ita ut non admittatur probatio in contrarium. Respondeo cum Guilhelmo Durando cit. n. 11. Anania hic n. 32. Vel obijcitur, aliquid contra processum iuris, aut acta substantialia iudicij, v. g. Reum non fuisse citatum, nec præsentem, litem non fuisse contestatam, iuxta c. vn. de litis contestat. hoc casu admittitur probatio contra Iudicem. Quamobrem in c. quoniam,

n. 11. de probat. præcipitur Iudici, vracta iudicij à Notario, aut duobus viris idoneis scribi curet; alioquin fidem ei non habendam super processu iudicij, nisi quatenus legitimis constiterit documentis. Vel obijcitur, contra leges seu iura publica sententiam latam esse: tunc non auditur obijciens, nisi iniustitia sententiæ manifesta sit, cit. c. 1. c. inter cæteras, 9. de sent. & re iudicata, c. pastoralis, §. verum, eod. tit. Item si Iudex in pronuntiando, seu ferenda sententiâ, causam, ex qua sola motus fuerit, afferat falsam, & quæ sit contra leges: qua de re Gl. in cit. c. inter cæteras, Innoc. hic n. 2. Anania n. 41. & sumitur ex l. qui testamento, ff. de excusat. tutorum. Vide, quod tradit Menochius de arbitrar. qq. q. 339. quòd Iudex imperite iudicans litem suam faciat, quia parti læsæ damnum resarcire tenetur, in quantum id facere potest.

CAPITVLVM VII.

Sanè.

PARAPHRASIS.

Cælestinus III. Legato à Latere mandauit, ut Henricum Subdiaconum in Pictauiensi ecclesia institui curaret: Ille obtemperans mandato Apostolico eundem in dicta ecclesia Canonicum instituit. Sed Canonici obstiterant, eundem Henricum recipere recusantes, Et cum is nihil contra Canonicos proficeret, tandem consilio quorundam ex Canonicis inductus, literas suas Capitulo reddens, misericordiam eius se subiecit. Sed à quibus misericordiam impetrare debuerat, ab ijs dispendium tulit: quia (vt arbitror) Canonici allegarunt, eum renuntiasse iuri suo, ideòque exclusum esse debere. Sed Pontifex Cælestinus, nolens imperfectum manere, quod ipse & Antecessores eius de Henrico in Canonicum instituendo decreuerunt, mandat Capitulo, ut ipsum in fratrem & Canonicum admittant.

M m m 3

SVM-